

מרכז המידע למודיעין ולטרור
על שם אלוף מאיר עמית
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

במוקד אירועי השבוע:

- ✓ שלב נוסף בעימות הפוליטי בין הממשלה למג'לס: החל הקרב על תקציב המדינה לשנה הבאה.
- ✓ לקראת הבחירות הפנימיות לראשות "מועצת המומחים": מעמיק הקרע בין הפסנג'אני למשטר.
- ✓ אוכלוסיית איראן חצתה את קו 75 מיליון התושבים.
- ✓ לאחר הכבשה והעז: העגלים המשובטים האיראנים הראשונים.
- ✓ תמונות השבוע: הצגת ארבעה לוויינים חדשים מתוצרת עצמית.

שלב נוסף בעימות הפוליטי בין הממשלה למג'לס: החל הקרב על תקציב המדינה לשנה הבאה

מתנגדי הממשלה מתחו בשבוע האחרון ביקורת חריפה על הממשלה בשל עיכוב חסר תקדים בהגשת חוק התקציב לשנה האיראנית 1890 (2011-2012) לאישור המג'לס. הצעת התקציב אמורה להיות מאושרת על-ידי המג'לס לפני תום השנה הנוכחית (21 מרץ 2011), אך הממשלה טרם העבירה את ההצעה לעיון חברי המג'לס. מספר חברי מג'לס הזהירו, כי העיכוב בהגשת חוק התקציב למג'לס לא יאפשר למג'לס לאשרו לפני סיום השנה הנוכחית וכי הדבר יוביל להשלכות כלכליות חמורות.

הממשלה טענה, כי העיכוב בהגשת הצעת החוק למג'לס נובע מעיכובים באישור תוכנית החומש הכלכלית על-ידי המג'לס ומאילוצים הקשורים בתחילת מימוש הרפורמה במדיניות הסובסידיות לפני קרוב לחודשיים.

ראש המרכז למחקרים של המג'לס, אחמד תוכלי (Ahmad Tavakoli), הנחשב לאחד מיריביו הפוליטיים של הנשיא במחנה השמרני, אמר השבוע, כי על-פי תקנון המג'לס הייתה הממשלה מחויבת להגיש את הצעת חוק התקציב למג'לס עד ל-6 בדצמבר. הוא ציין, כי המועד המוקדם ביותר בו תוכל הממשלה להגיש את ההצעה למג'לס הוא ה-13 בפברואר וכי לחברי המג'לס לא יותר זמן מספק על מנת להעביר את התייחסותם להצעת הממשלה ולהשלים את הדיון בה עד לתום השנה הנוכחית. כתוצאה מכך יאלץ, לדבריו, המג'לס לדון ולאשר רק את חלק התקציב המתייחס לחודשים הראשונים של השנה החדשה ולא את התקציב במלואו. תוכלי אמר, כי אישור חלקי כזה של הצעת התקציב אינו נכון מבחינה כלכלית ופוליטי וכי המג'לס לא נאלץ לעשות זאת מאז שנת 1980, השנה בה פרצה מלחמת איראן-עיראק (פארס, 6 פברואר).

האתר אלף (Alef) המזוהה עם אחמד תוכלי פרסם בראשית השבוע מאמר פרשנות, בו נמתחה ביקורת חריפה על הממשלה לנוכח העיכוב בהגשת הצעת התקציב. האתר גרס, כי חוק התקציב הוא החוק החשוב ביותר הנידון על-ידי המג'לס במהלך השנה וכי העיכוב בן למעלה מחודשיים בהגשתו למג'לס פוגע בסמכותו לדון בו באופן ראוי ומערער את זכותו הדמוקרטית לפקח על הוצאות הממשלה. תקציב השנה הבאה צפוי להיות מורכב במיוחד בשל השפעות יישום הרפורמה במדיניות הסובסידיות, נכתב במאמר, ורק אלוהים יודע, כיצד יוכל המג'לס לממש את זכותו החוקית לדון ברצינות בהצעת התקציב בפרק הזמן הקצר שנותר עד סוף השנה (אלף, 6 פברואר).

הנשיא מגיש ליו"ר המג'לס את הצעת התקציב של הממשלה, פברואר 2008

בתוך כך טענו השבוע מספר חברי מג'לס, כי בין החודשים מרץ-נובמבר 2010 חרגה הממשלה מתקציב השנה שעברה (2010-2011) בהיקף של 21 מיליארד דולר. חבר ועדת התכנון והתקציב של המג'לס, ג'באר כוצ'כינז'אד (Jabbar Kuchakinejad), טען, כי בבדיקה, שערך לאחרונה המג'לס נתגלו חריגות הקשורות, בין היתר, לאי-מימוש סעיפי התקציב הקשורים בהעברת הכנסות המדינה מנפט לקרן יתרות מטבע החוץ, בהשקעות הממשלה בפיתוח מגזרי הנפט והגז ובהעברת כספים לפיתוח מערכת הרכבת התחתית בטהראן. בנוסף לא עמדה, לדבריו, הממשלה ביעדי התקציב הנוגעים להכנסות הצפויות כתוצאה ממימוש הרפורמה במדיניות הסובסידיות ומהפרטת נכסי הממשלה.

חבר המג'לס, ג'עפר קאדרי (Ja'far Qaderi), התייחס אף הוא לחריגות הממשלה מתקציב השנה שעברה וטען, כי בתשעת החודשים הראשונים של השנה מומשו רק כ-80 אחוזים מההכנסות הצפויות בהתאם לחוק התקציב. הגרעון שנוצר נובע, לדבריו, מאי-תשלום מס ערך מוסף על-ידי חברות הקשורות למשרד הנפט ומירידה בהכנסות המדינה ממיסים על מכוניות מיובאות. סגן ראש האגף לתכנון בלשכת הנשיא, רחים ממביני (Rahim Mambini), לעומת זאת, דחה את טענות חברי המג'לס וטען, כי אין כל חשש לגרעון בתקציב המדינה (ח'בר אונליין, 6 פברואר).

לקראת הבחירות הפנימיות לראשות "מועצת המומחים": מעמיק הקרע בין רפסנג'אני למשטר

לקראת הבחירות לראשות מועצת המומחים הצפויות בחודש הבא החריפה בשבועות האחרונים הביקורת מצד תומכי הממשלה במחנה השמרני כנגד איתאללה עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני, המשמש כיו"ר מועצת המומחים וכיו"ר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר. כמו כן התרבו הקריאות להדיחו מתפקיד יו"ר "מועצת המומחים" ולמנות במקומו את איש הדת השמרני הבכיר, איתאללה מחמד-רזא מהדוי-כני (Mohammad-Reza Mahdavi-Kani), המשמש כמזכיר "אגודת אנשי הדת הלוחמים" השמרנית.

במאמר פרשנות, שהתפרסם השבוע באתר השמרני מהרמאנה ניוז (Mahraman-e News), נכתב, כי יו"ר מועצת המומחים צריך להיות אדם, שאינו מעורב במאבקים פוליטיים וסיעתיים ופועל למען אחדות תוך העדפת האינטרסים של המשטר על פני אינטרסים אישיים. התנהלותו של רפסנג'אני לאחר הבחירות לנשיאות מצביעה על כך, שהוא אינו נוהג באופן זה. האתר טען, כי לאחר הבחירות העדיף רפסנג'אני את האינטרסים של בני משפחתו על-פני האינטרסים של המשטר, לא הגן על המנהיג העליון ולא פעל להשגת אחדות בין הכוחות השונים במשטר. הצהרותיו ומעשיו אף משרתים את אמצעי התקשורת הזרים כדי לנגח את המשטר האיראני. פעילותו בשנה האחרונה מוכיחה, לטענת האתר, כי עמידתו בראשות "מועצת המומחים" אינה מועילה ולפיכך ראוי למנות במקומו את איתאללה מהדוי-כני כיו"ר המועצה (מהרמאנה ניוז, 7 פברואר).

בהקשר זה האשימה השבוע סוכנות הידיעות השמרנית "פארס" גורמים המקורבים לרפסנג'אני, כי הם פועלים בניסיון להכפיש את שמו של מהדוי-כני על מנת לאלץ אותו להימנע מהצגת

מועמדותו לתפקיד יו"ר "מועצת המומחים". הסוכנות טענה, כי למעלה מ-50 מחברי המועצה, המונה 86 אנשי דת, תומכים במינויו של מהדוי-כני לתפקיד יו"ר המועצה (פארס, 4 פברואר).

רפסנג'אני (עומד משמאל) ומהדוי-כני (יושב לימינו)

היעדרותו של רפסנג'אני מדרשת יום השישי האחרונה בטהראן, שהונהגה השבוע על-ידי המנהיג העליון, איתאללה עלי ח'אמנהאי, עוררה אף היא ביקורת חריפה נגדו. האתר השמרני רג'א ניז טען, כי היעדרותו של רפסנג'אני מוכיחה שוב, כי הוא מעוניין לבדוד את עצמו ביחס למשטר. בהתנהלותו הוכיח רפסנג'אני, כי הוא מעדיף להתייצב לצד האינטרסים של ראשי "ההסתה" [כינוי לאופוזיציה הרפורמיסטית] מאשר להתייצב לצד המנהיג והמשטר. האתר העריך, כי התעקשותו של רפסנג'אני לדבוק בטעויות שעשה במהלך השנה האחרונה תוביל להדחתו מתפקידו כיו"ר מועצת המומחים (רג'א ניז, 6 פברואר).

בתוך כך פרסם השבוע רפסנג'אני גילוי דעת ובו התייחסות להתפתחויות האחרונות בתוניסיה ובמצרים. בגילוי דעת זה הביע רפסנג'אני את תמיכתו בהתקוממות העממית בשתי מדינות אלה וציין, כי הן תוצאה של מדיניות שליטי מצרים ותוניסיה, שסירבו לשמוע לקול עמם. אף רודן אינו יכול לעמוד בפני תנועה עממית, גם אם הוא נתמך על-ידי מעצמות זרות, גרס רפסנג'אני.

יו"ר מועצת המומחים הביע את ביטחונו, כי ההתקוממות העממית לא תישאר מוגבלת למצרים ולתוניסיה בלבד, כי אם תתרחב למדינות רבות נוספות בעולם בהן עדיין שורר דיכוי. בהתייחסות מרומזת אפשרית למצב באיראן הדגיש רפסנג'אני, כי חובתן של האליטות הפוליטיות והחברתיות במדינות ברחבי העולם להקדים תרופה למכה, לפעול בחוכמה ולהיענות לשאיפתו של העם לדמוקרטיה בטרם יהיה הדבר מאוחר מדי (אפתאב, 7 פברואר).

אוכלוסיית איראן חצתה את קו 75 מיליון התושבים

סוכנות הידיעות פארס דיווחה השבוע, כי על-פי חישובי הלשכה האיראנית לסטטיסטיקה חצתה אוכלוסיית איראן ביום חמישי שעבר את קו 75 מיליון התושבים. מדובר בגידול של מיליון תושבים בתוך פחות משנה אחת (פארס, 4 פברואר). קצב גידול האוכלוסייה באיראן מוערך כיום בכ-1.3 אחוזים לשנה.

בחדשים האחרונים שב והתעורר באיראן הויכוח בנוגע למדיניות הילודה הנהוגה מאז סוף שנות השמונים באיראן, לאחר שהנשיא אחמדינז'אד הצהיר במספר הזדמנויות, כי הוא אינו מסכים עם המדיניות המעודדת שני ילדים בלבד לכל משפחה. הנשיא הציג לראשונה את תפישתו בעניין זה באוקטובר 2006 כאשר הצהיר, כי הוא מתנגד לרעיון לפיו יש להסתפק בשני ילדים לכל משפחה וציין, כי איראן היא מדינה בעלת פוטנציאל רב המאפשר להגדיל את אוכלוסייתה עד ל-120 מיליון תושבים.

באפריל 2010 העניק הנשיא ראיון לטלוויזיה האיראנית בו טען, כי אפילו במערב מתחרטים כיום על מדיניות תכנון הילודה ונאלצים להשקיע מאמצים רבים על מנת לשמר את הזהות והתרבות המערביות לנוכח הירידה החדה בשיעור האוכלוסייה.

בביקור, שקיים הנשיא לאחרונה במחוז יזד (Yazd), אמר אחמדינז'אד, כי הנוסחה לפיה יש להסתפק בשני ילדים לכל משפחה נועדה לחסל את החברה. נוסחה זו, הקשורה לדבריו למשטרים הליברלים והמערביים, עלולה לדרדר את איראן למצבה הנוכחי של אירופה והאיראנים אינם מקבלים אותה. הוא הוסיף, כי אין קשר בין אוכלוסיה מעטה לבין רווחה כלכלית וטען, כי רווחתם הכלכלית של אזרחי איראן בעת הנוכחית, בה חיים באיראן 75 מיליון תושבים והיא מייצאת 5.2 מיליון חביות נפט ביום, טובה יותר מזו שהייתה בראשית המהפכה האסלאמית, כאשר באיראן חיו 35 מיליון תושבים בלבד והיא ייצאה 5 מיליון חביות נפט ביום (איסנ"א, 20 ינואר).

הצהרותיו של הנשיא בנוגע לצורך לשנות את מדיניות תכנון הילודה עוררו ביקורת חריפה אפילו בקרב חוגים המזוהים עם המחנה השמרני. מבקרי הנשיא טענו, כי במצבה הכלכלי הנוכחי של איראן ולנוכח הבעיות הקשות הניצבות בפני מערכות החינוך והבריאות, אין זה נכון לשנות את מדיניות הילודה. בראשית ינואר קבעה גם המועצה לקביעת האינטרס של המשטר, כי אין זה נכון לשנות את מדיניות הילודה. בראיון, שהעניק סיד רזא צאלחי-אמירי (Seyyed Reza Salehi-Amiri), סגן ראש המרכז למחקרי חברה ותרבות הפועל במסגרת המועצה, לסוכנות הידיעות אילנ"א, אמר החוקר הבכיר, כי המועצה ערכה מחקר בנוגע להצעת הנשיא להגדיל את אוכלוסיית איראן והגיעה למסקנה, שאין לשנות את מדיניות תכנון הילודה הנוכחית וכי הגדלת האוכלוסייה אינה אסטרטגיה הגיונית לפתרון בעיותיה של איראן (אילנ"א, 4 ינואר).

מאז המהפכה האסלאמית עברה מדיניות תכנון הילודה באיראן שינויים מרחיקי לכת. לאחר המהפכה הושעתה התוכנית לתכנון המשפחה, שהונהגה רשמית באיראן בקיץ 1967 במטרה להפחית את קצב הריבוי הטבעי של האוכלוסייה. זמן קצר לאחר המהפכה פסק אומנם מכונן המהפכה, איתאללה רוחאללה ח'מיני, כי אין מניעה דתית לשימוש באמצעי מניעה, אך המועצה המנהלת של תכנון המשפחה פורקה, חלק גדול מהמרפאות לתכנון משפחה נסגרו או צומצמו ואספקת אמצעי המניעה נותרה מוגבלת. לאחר פרוץ מלחמת איראן-עיראק (ספטמבר 1980) החלו שלטונות איראן להציג את גודל האוכלוסייה כמקור מרכזי לעוצמה צבאית ולביטחון לאומי. גם מדיניות המשטר לחזק את מעמד המשפחה על-ידי עידוד נישואין ועידוד חזרת האישה לביתה הובילה לעליה חדה בשיעור הילודה במחצית הראשונה של שנות השמונים עד לקצב של 3.9 אחוזים בשנה.

במחצית השנייה של שנות השמונים גברה ההכרה במשמעויותיו הכלכליות והחברתיות של גידול אוכלוסין בלתי מבוקר, שנתפס כבלם בפני צמיחה כלכלית ופיתוח. הקושי הגובר מצד הממשלה לספק את צרכי החברה והמשק במרכזי הערים חיזק את ההכרה בקרב ראשי המשטר, כי יש צורך במדיניות ברורה להגבלת ילודה. בעקבות הנחיית ראש הממשלה דאז, מיר-חסין מוסוי (Mir-Hosseini Mousavi), לבחון את השפעות הריבוי הטבעי הגבוה נערך בספטמבר 1988 בעיר משהד סמינר לאומי, שדן, בין היתר, בגידול האוכלוסייה.

בסיכום הסמינר נקבע, כי אוכלוסיה גדולה מהווה איום על הכלכלה וסכנה לעתיד המדינה והודגש, שעל מנת להגביל את הילודה יש צורך בהחייאת תוכנית תכנון המשפחה. בדצמבר 1989 אומצה תוכנית לתכנון ילודה, שנועדה להגביל את מספר ההריונות ואת מספר הילדים במשפחה. חוק תכנון המשפחה, שכלל בין היתר ביטול תמריצים כלכליים למשפחות מרובות ילדים לצד עידוד משפחות קטנות, אושר במג'לס בשנת 1993.

במסגרת התוכנית הוחל בהסברה במערכת החינוך ובאמצעי התקשורת וכן הוקמו מרפאות ומרכזים רפואיים, שסיפקו שירותים לתכנון משפחה. כמו כן עודדו השלטונות שימוש באמצעי מניעה, ובכלל זה ניתוחי סירוס ועיקור. זוגות צעירים אף נדרשו לקבל הדרכה באמצעי מניעה לפני קבלת רישיון לנישואין. חידוש מדיניות תכנון הילודה נחל הצלחה משמעותית ובשנת 2001 צנח שיעור הילודה ל-1.2 אחוזים. במאמצי המשטר להגביל את הילודה מסוף שנות השמונים שולבו גם אנשי דת, שהדגישו, כי האסלאם אינו אוסר על שימוש באמצעי מניעה, וכי בהתאם למסורות הנביא ולפסוקי קוראן נמצאת רווחתם הכלכלית של המוסלמים בראש סדר העדיפויות ולפיכך ניתן בתנאים מסוימים להגביל את גידול האוכלוסייה.

לאחר הכבשה והעז: העגלים המשובטים האיראנים הראשונים

באיראן באו השבוע לעולם שני העגלים המשובטים הראשונים, שמקורם בעוברים מוקפאים במעבדה. העגלים: אבגון (Abgoun) ו-אבגינה (Abgineh) שובטו במרכז למחקרים ביו-טכנולוגיים במכון רויאן (Rouyan).

מנהל פרויקט שיבוט העגלים, מחמד חסין נצר אצפהאני (Mohammad Hossein Nasr Esfahani), אמר, כי שיבוט שני העגלים מהווה חוליה אחרונה ביכולתם של חוקרים איראנים בתחום הביו-טכנולוגיה לייצר בעלי חיים משובטים (מהר, 6 פברואר).

בספטמבר 2006 שובטה במכון הכבשה רויאנה (Royana) ובאפריל 2009 שובטה במכון "רויאן" באצפהאן העז האיראנית המשובטת הראשונה, חנא (Hana). העז התפתחה במשך 147 יום ברחמה של עז פונדקאית.

מאז שנות התשעים הגיעה איראן להישגים יפים בתחומי ההנדסה הגנטית ומחקר תאי גזע המוח. הישגים מרשימים אלה הושגו הודות לתמיכה ועידוד ממשלתיים. מכון רויאן לביו-רפואה, ביולוגיה של תאי גזע וטכנולוגיה הוא מכון העוסק במחקר ובפיתוח של תאי גזע לצרכים רפואיים. הוא הוקם בשנת 1991. בראשית דרכו פעל המכון כמרכז לביצוע ניתוחים מוגבלים לצרכי פיתוח תרופות ומחקר. במהלך השנים התפתח המכון ובשנת 1998 הוא קיבל את אישור משרד הבריאות האיראני להפוך למרכז למחקר תאי גזע והחל לעסוק גם בשכפול גנטי. בשנת 2002 הוקמה במכון מחלקה לתאי גזע הפועלת בתחום ייצור תאי גזע מעוברים. המכון, הפועל באמצעות שני סניפים בטהראן ובאצפהאן, מהווה כיום את המרכז הביו-רפואי המתקדם באיראן ואת אחד המרכזים המובילים בחקר תאי גזע באסיה ובמזרח התיכון.

בשנת 2002 העניק מנהיג איראן, עלי ח'אמנאהאי, את חסותו למחקר בנושא שיבוט עוברים כחלק מטיפולי פוריות המתבצעים במכון. הוא הזהיר, עם זאת, כי על המדענים להישמר שלא "ליצור בן-אדם". יצוין, כי בהתאם לפסקי הלכה, שהוציאו אנשי דת שיעים, מותר לשבט תאים ועוברים עד גיל 120 יום, שכן רק בגיל זה נוצקת הנשמה בעובר. פסקי הלכה אלה מאפשרים לאיראנים לעקוף את הויכוח הציבורי בשאלת מחקר תאי גזע עובריים, המעכב את התפתחות המחקר בתחום בארה"ב.

תמונות השבוע: הצגת ארבעה לוויינים חדשים מתוצרת עצמית

Photo:Vahid Reza Alaei

FARS NEWS AGENCY

Photo:Vahid Reza Alaei

FARS NEWS AGENCY

Photo:Vahid Reza Alaei

FARS NEWS AGENCY